

॥ श्रीराम ॥

श्रीग्रंथराज दासबोध अध्ययन (पत्र आणि ई-मेल द्वारा)

अभ्यासार्थी शिबीर, सज्जनगड.

१३, १४ आणि १५ डिसेंबर २०१३

ठरल्याप्रमाणे गुरुवारी १२ डिसेंबरला दुपारपासून स्वयंसेवक आणि अभ्यासार्थी मंडळी गडावर जमायला सुरवात झाली. दुपारी संयोजक समितीची बैठक झाली. रात्री भोजनप्रसादानंतर अण्णाबुवा कालगावकर सभागृहात श्री. सुहास आगरकर यांनी शिबिराची रूपरेषा मांडली.

दिवसाची सुरवात पहाटे पाच वाजता समाधीमंदिरात काकड्यानं होत होती. तीनही दिवस गडावर चांगलीच थंडी होती. अशा कडक्याच्या थंडीत काकड्यासाठी लवकर उठणं म्हणजे एक आव्हानच होतं. काकडा झाला की ६ वाजता चहा घेऊन व्यायाम सुरू व्हायचा. **श्री. अशोक कौलगेकर** गेले कित्येक वर्ष सातत्यानं व्यायाम घेत आहेत.

शुक्रवारी १३ डिसेंबरला सकाळी सव्वासात वाजता समर्थ सेवा मंडळाचे ट्रस्टी समर्थभक्त **श्री. हरिभाऊ देशपांडे** यांच्या हस्ते दीपप्रज्ज्वलन झालं आणि शिबिराला सुरवात झाली.

सकाळच्या पहिल्या सत्राला '**रक्ष रक्ष भारता ईश्वरा**' ही भूपाळी म्हणून सुरवात व्हायची. नाशत्यानंतरचं दुसरं सत्र '**देह मंदिर चित्ता मंदिर**' या कवी वसंत बापटांच्या प्रार्थनेनं व्हायची. भोजन प्रसादानंतरचं दुपारचं सत्र '**मला दासबोधीच लाभेल बोध**' या धेनुदास डोळे यांच्या पद्यानं व्हायची.

यावेळी वेळापत्रकात झालेला एक छोटासा बदल म्हणजे **प्रभू श्रीरामांचं** आणि **श्रीसमर्थांच्या समाधीचं दर्शन** रविवारच्याऐवजी शनिवारी सकाळी ७.३० ते ८.०० या वेळात झालं.

शुक्रवारी आणि शनिवारी रात्री ९ ते १० या वेळेत आनंदमेळा झाला. आनंदमेळ्याचं सूत्रसंचालन **श्री. अनंतराव बोधे** यांनी केलं. अनेक अभ्यासार्थी मंडळींनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेऊन कार्यक्रम खरोखर आनंदमय झाला. कार्यक्रमात वेगवेगळी गीतं गायली गेली, भजनं म्हटली गेली, निवेदनं केली गेली आणि काही ऐतिहासिक प्रसंगांचं वर्णन ऐकायला मिळालं. याशिवाय शनिवारी **श्री. सुहास कुलकर्णी** आणि **श्रीमती अनुराधाताई मोडक** यांनी एका ज्वलंत सामाजिक प्रश्नावर चर्चा घडवून आणली. उपस्थित अभ्यासार्थी उत्स्फूर्तपणे चर्चेत सहभागी झाले.

पहिल्या दिवशी म्हणजे शुक्रवारी शेवटचं सत्र सज्जनगड दर्शनानं पूर्ण झालं. **श्री. सुहास आगरकर** आणि **श्री. दत्तात्रय रत्नाळीकर** यांनी ऐतिहासिक माहितीच्या आधारे घडवलेलं सज्जनगड दर्शन एकदम खास झालं.

याशिवाय अभ्यासार्थी मंडळींनी समाधी मंदिरात चालणारी सायंउपासना, श्रीधरकुटीत चालणारी उपासना आणि दासबोधपठण या सर्वांचा आपापल्या परीनं लाभ घेतला.

व्याख्यानांच्या मालिकेत **श्री. अशोक गानू** यांनी 'चत्वारजिन्नसनिरूपण' आणि 'सिकवणनिरूपण' या दोन विषयांवर आपले विचार मांडले. **श्री. सुहास आगरकर** यांनी 'दास म्हणे रघुनाथाचा गुण घ्यावा' या विषयावर दोन व्याख्याने आणि त्याशिवाय द. १२ स. ८ 'दहेक्षेत्रनिरूपण' या विषयावर एक अशी तीन व्याख्याने दिली.

श्री. दत्तात्रय रत्नाळीकर यांनी 'आत्मानिरूपण' आणि 'च्यातुर्यलक्षणनिरूपण' अशा दोन विषयांवर खुसखुशीत पण चिमटे काढत व्याख्याने दिली. या तीनही दिग्गज वक्त्यांची सर्व व्याख्याने अतिशय अभ्यासपूर्ण, माहितीपूर्ण, उद्बोधक अशी झाली.

याशिवाय श्री. प्रमोद संत यांचं 'समर्थांचे मठ' याविषयावर अतिशय अभ्यासपूर्ण व्याख्यान झालं. छत्तीसगड, तामिळनाडू, आंध्रप्रदेश आणि विदर्भ या भागांत अनेक ठिकाणी हिंडून प्रमोद संत यांनी गेली १०-१५ वर्षे केलेला अभ्यास आणि त्यातून माहीत झालेल्या समर्थ संप्रदायाच्या मठ-परंपरा आणि साहित्याविषयी ऐकून थक्क व्हायला झालं.

गेली अनेक वर्षे सांगली नगरपालिकेच्या राजकरणात सक्रिय असलेल्या श्रीमती अनुराधाताई मोडक यांचं 'समर्थांचं संघटन' या विषयावर आत्मप्रचीतीचं व्याख्यान झालं. आजच्या राजकरणात समर्थ विचारांची दिशा कशी आवश्यक आहे हे त्यांनी कळकळीनं सांगितलं. सज्जनगड मासिकपत्रिकेचे कार्यकारी संपादक श्री. मधू नेने, वाई यांनी गीताजयंतीचं औचित्य साधून 'समर्थ संप्रदाय: काल-आज आणि उद्या' हा विषय मांडला. श्री. दा. अ. च्या औरंगाबाद केंद्राच्या संचालिका सौ. ज्योतीताई चिटगोपेकर यांनी 'नामस्मरणभक्ती' या विषयावर विवेचन केलं.

श्री. सुहास कुलकर्णी, पुणे यांनी परिचय स्वाध्याय १० म्हणजे 'राजकारणनिरूपण' हा विषय मांडला. श्री. सुहास क्षीरसागर, पुणे यांनी आपल्या व्याख्यानातून मनाच्या श्लोकांचा अगदी समग्र फेरा मारून आणला. श्री. प्रसन्न हळबे, पुणे यांनी 'समर्थ व्यवस्थापन' याविषयावर आपले विचार व्यक्त केले.

श्री. संतोष सप्रे, मुलुंड, मुंबई यांनी द. स. 'उत्तमपुरुषनिरूपण' हा समास छत्रपती शिवाजीमहाराजांनी केलेल्या अफझलखानाच्या वधाशी कसा जोडलेला आहे हे उलगडून दाखवलं. श्री. अनंतराव बोधे, कऱ्हाड यांनी 'समर्थांची तीर्थक्षेत्रे' याविषयी माहिती देताना समर्थांच्या चरित्राशी निगडित जांब, टाकळी, चाफळ, शिवथरघळ, सज्जनगड या ठिकाणांविषयी सविस्तर माहिती दिली. त्याचबरोबर कल्याणस्वामींच्या समाधीच्या त्रिशताब्दीचं औचित्य साधून त्यांच्या चरित्राविषयीही माहिती दिली.

शुक्रवारी दुपारच्या सत्राच्या वेळी समर्थ सेवा मंडळाचे कार्याध्यक्ष डॉ. श्री. डी. व्ही. देशपांडे यांनी अभ्यासार्थींना मार्गदर्शन केलं आणि समर्थ विचार प्रसाराचं हे काम ब्रह्मांडाहून पल्याड नेण्यासाठी प्रयत्न करायला सांगितलं.

शेवटच्या दिवशी 'दासबोध परिचय'चा अभ्यास ई-मेलद्वारा पूर्ण केलेले अभ्यासार्थी श्री. ओमकार जोशी यांनी ई-मेलद्वारा दासबोध अभ्यासाविषयी सविस्तर माहिती आणि स्वानुभव कथन केला.

दोन सत्रांच्या मधल्या वेळात अभ्यासार्थी आणि समीक्षकांनी आपापल्या ओळखी करून दिल्या. काही समीक्षकांनी शिबिराला उपस्थित असलेल्या आपल्या अभ्यासार्थींना अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्याबद्दल प्रशस्ति-पत्रकं दिली.

शेवटच्या दिवशी म्हणजे रविवारी दुपारी १२ वाजता समारोपाचा कार्यक्रम झाला. त्याला समर्थ सेवा मंडळाचे सज्जनगडावरचे व्यवस्थापक श्री. अरविंदबुवा अभ्यंकर रामदासी हजार होते. श्री. दा. अ. चे श्री. अशोक गानू यांनी समारोपाच्या कार्यक्रमाचं सूत्रसंचालन केलं. या कार्यक्रमात शिबिरासाठी खऱ्या अर्थानं योगदान दिलेल्या मंडळींचे अनौपचारिक सत्कार करण्यात आले. समारोपात काही अभ्यासार्थी मंडळींनी आपली मनोगतं मांडली.

शेवटी 'उपासनेला दृढ चालवावे' हा समर्थांचा श्लोक संकल्प म्हणून थोडी सुधारणा करून असा म्हटला,

उपासनेला दृढ चालवीन ।
भूदेव संतांस सदा नमीन ॥
सत्कर्मयोगे वय घालवीन ।
सर्वा मुखी मंगल बोलवीन ॥

आणि शेवटी 'कल्याणकरी रामराया' ही प्रार्थना म्हणून शिबिरची सांगता झाली.

अशा रीतीनं थोडी हुरहूर निर्माण करत पुढच्या वर्षीच्या मेळाव्याकडे डोळे लावत हा तीन दिवसांचा दासबोध अभ्यासार्थींचा मेळावा संपन्न झाला.

क्षणचित्रे

समर्थ सेवा मंडळाचे ट्रस्टी श्री. हरिभाऊ देशपांडे यांच्या हस्ते दीप प्रज्वलन

सज्जनगड मासिक पत्रिकेचे कार्यकारी संपादक श्री. मधू नेने

श्री. सुहास कुलकर्णी, पुणे: राजकारण निरूपण

समर्थ सेवा मंडळाचे कार्यकारी अध्यक्ष डॉ. डी.व्ही. देशपांडे: मार्गदर्शन

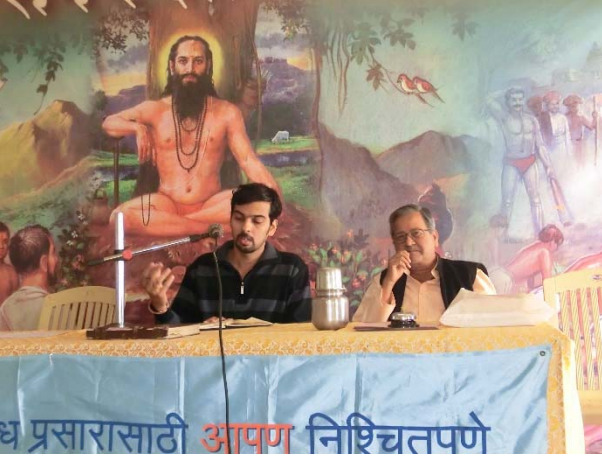

सज्जनगड दर्शन: श्री. आगरकर आणि श्री. रत्नाळीकर

श्री. संतोष सप्रे: उत्तमपुरुषनिरूपण

श्री. ओमकार जोशी: ई-मेल द्वारा दासबोध अभ्यास

श्री. दत्तात्रय रत्नाळीकर: च्यातुर्यलक्षणनिरूपण

श्री. अशोक गानू: समारोप

श्री. अनंतराव बोधे: समर्थाची तीर्थक्षेत्रे

श्री. अभ्यंकरबुवांचा गौरव: श्री. अशोक गानू

श्री. यांचा गौरव: श्री गानू

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

